

Pozměňovací návrhy k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

(sněmovní tisk č. 747)

C

- Název vládního návrhu zákona uvést v následujícím znění:

„Vládní návrh

ZÁKON

ze dne.....2016,

kterým se mění zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony”.

- V čl. I za dosavadní novelizační bod 3 vložit nový novelizační bod následujícího znění:

„X. V § 18 se za odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) Činnost výkonného letce může být vykonávána pro leteckého dopravce na základě pracovního poměru nebo na základě smlouvy podle občanského zákoníku; tato smlouva musí být písemná.“

Dosavadní odstavec 4 se označuje jako odstavec 5.“

Následující dosavadní novelizační body v návaznosti na tuto změnu přečíslovat.

- Za část druhou, článek III doplnit novou část třetí, článek IV následujícího znění:

**„ČÁST TŘETÍ
Změna živnostenského zákona**

Čl. IV

V § 3 odst. 3 písm. v) zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění zákona č. 155/2010 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 53/2012 Sb., zákona č. 199/2012 Sb., zákona č. 221/2012 Sb., zákona č. 241/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 127/2014 Sb., zákona č. 91/2016 Sb. a zákona č. 188/2016 Sb., se za slova „poskytování leteckých služeb“ vkládají slova „, činnost výkonných letců“.

Dosavadní část třetí, článek IV označit jako část čtvrtou, článek V.

Odůvodnění pozměňovacích návrhů

Skutečnost, že se odvětví obchodní letecké dopravy dlouhodobě potýká s nedostatkem kvalifikovaných výkonných letců, je obecně známá. Je způsobena jednak růstem odvětví jako celku a současně i odchodem značného počtu kvalifikovaných výkonných letců do zahraničí. V reakci na tento problém, byl vypracován pozměňovací návrh novely zákona o civilním letectví, který reflektuje danou situaci a snaží se v první řadě zamezit prohlubování uvedeného problému a v druhé řadě zajistit, aby Česká republika byla atraktivní a konkurenceschopnou, kde budou výkonní letci působit a podstupovat letecký výcvik.

Činnost výkonného letce (zejména činnost dopravního pilota) lze vykonávat jako závislou činnost i jako činnost nezávislou. Jednoznačným příkladem výkonu formou nezávislé činnosti je například činnost pilotů private jetů, aerotaxí apod. Jako analogii lze uvést například činnost advokátů, projektantů apod., které lze vykonávat jak v pracovním poměru tak jako podnikání – není důvod, aby činnost pilota mohla být vykonávána pouze v pracovním poměru (respektive pouze jako závislá činnost).

V současné době nicméně neexistuje jednoznačný právní podklad pro výkon činnosti pilota jakožto podnikatelské činnosti. Cílem návrhu je poskytnout právní podklad pro umožnění činnosti dopravního pilota i jako podnikatelské činnosti (v případech, kdy se nebude jednat o výkon závislé činnosti ve smyslu ustanovení zákoníku práce a zákona o zaměstnanosti) s tím, že za oprávnění k podnikání se bude považovat průkaz způsobilosti dle § 19 zákona o civilním letectví. Nejedná se o zásadní změnu právní úpravy a věcně tato záležitost má být upravena v zákoně o civilním letectví (podobně jako je forma výkonu advokacie upravena v zákoně o advokacii a nikoli v zákoníku práce).

Uvedený způsob výkonu činnosti výkonného letce nebude mít žádný negativní dopad na leteckou bezpečnost, neboť veškerá příslušná ustanovení zákona o civilním letectví a prováděcích předpisů se na výkon činnosti výkonného letce vztahují bez ohledu na právní formu výkonu jejich činnosti.

Vymezení okruhů vztahů dotčených pozměňovacím návrhem

Okruh osob, na které navrhovaná změna dopadá je úzký. Pozměňovací návrh novely leteckého zákona reflektuje potřeby výkonných letců, kteří se zamýšlejí v budoucnu věnovat kariéře dopravního letce, resp. působit u leteckého dopravce.

Náklady spojené se získáním potřebné licence jsou vysoké. Podle navrhovaného pozměňovacího návrhu novely zákona by výkonný letec mohl působit jako osoba samostatně výdělečně činná až po získání licence obchodního pilota, tedy tzv. CPL. Pro její získání je třeba být držitelem licence soukromého pilota a dále mít praxi v podobě nalétaných hodin.

Náklady, které je nutné vynaložit k tomu, aby se potenciální zájemce stal dopravním pilotem, jsou nemalé. V závislosti na letecké škole, u které pilot podstupuje výcvik, se částka, kterou musí vynaložit k tomu, aby byl oprávněn k pilotování jednoho typu dopravního letadla, pohybuje přibližně od 1 500 000 Kč do 1 700 000 Kč. V případě existence institutu osoby samostatně výdělečně činné - výkonného letce, bude možné značnou část z takto vynaložených prostředků zahrnout do tzv. nákladů ve smyslu zákona o dani z příjmu. Takovéto opatření napomůže vyšší motivaci váhajících osob, aby výcvik postoupily, a sníží ekonomickou bariéru pro zájemce o pozici dopravního pilota.

Právní povaha činnosti výkonného letce

Charakter činnosti výkonného letce nenaplňuje po materiální stránce všechny pojmové znaky uvedené v § 2 odst. 1 zákoníku práce. Při aplikaci tzv. „control testu“ na vztah dopravního pilota a leteckého dopravce se zjišťuje, zda letecký dopravce může vykonávat efektivní kontrola nad provedením činnosti dopravního pilota. Po analýze činnosti dopravního pilota lze učinit závěr, že činnost výkonného letce je velmi individuální, specifická a především regulovaná činnost, upravovaná právními předpisy na úrovni českého, evropského i mezinárodního práva¹. Jako taková proto nespĺňuje všechny kumulativní podmínky pro to, aby musela být pouze podřazena pod závislou činnost.

Skutečnosti, že se nejedná nezbytně o závislou práci, přisvědčuje i ustálená judikatura Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“), kdy se NSS v obdobné záležitosti zabýval problematikou výkonu činnosti profesionálního sportovce na základě jiného než pracovního vztahu. K tomu pak NSS uvádí následující:

„Status profesionálních sportovců není v zákoníku práce výslovně zmíněn (tím se liší např. od slovenské úpravy - viz § 3 odst. 2 zákoníku práce č. 311/2001 Z.z.) a je proto dán daleko větší prostor pro výklad. Z citovaných zákonných ustanovení je přitom zřejmé, že podle zákoníku práce by se tento vztah musel řídit tehdy, pakliže by jeho povaha jednoznačně odpovídala zákonné definici závislé činnosti a případně ani neumožňovala výkon této činnosti osobou samostatně výdělečně činnou. Pokud však povaha činnosti umožňovala v rovině soukromého práva zvolit vícero alternativních smluvních úprav, pak bylo pouze na smluvních stranách, aby tuto volbu za zohlednění výhod a nevýhod toho či onoho smluvního typu, včetně zohlednění efektů daňových, učinily (srov. k tomu obdobně oddíl III. 3 - Smysl a účel dohody o provedení práce s přihlédnutím k hodnotám chráněným ústavním pořádkem usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2010, č. j. 6 Ads 48/2009 - 87, publ. pod č. 2216/2011 Sb. NSS, zejména pak bod 21 uvedeného usnesení).“

Paralela mezi profesionálními sportovci a piloty je v očividná. Činnost pilota je pojmově možné vykonávat jak v režimu závislé práce, tedy v pracovním poměru, tak jako samostatně výdělečnou činnost.

Přestože byla činnost výkonného letce pro leteckého dopravce v českém právně-leteckém prostředí v minulosti vnímána pouze jako činnost závislá, je zapotřebí vzít v potaz, že zákon o civilním letectví byl přijat v roce 1997, tedy již před téměř dvaceti lety. Předpokládaný objem přepravy cestujících v letecké dopravě pro rok 2016 činí 3,8 miliardy cestujících, v roce 2015 činil 3,5 miliardy cestujících². To je o téměř miliardu více než v roce 2010, a o přibližně dvě miliardy cestujících více než tomu bylo právě v roce 1997. Letecký průmysl musí být připraven flexibilně reagovat na požadavky ekonomicky měnících se podmínek.

Počet cestujících v letecké dopravě je, a to zejména v Evropě, v průběhu roku značně proměnlivý. Jednou z možných cest, jak čelit tomuto nárůstu objemu letecké přepravy, je právě zpřístupnění činnosti výkonného letce podnikatelské sféře. Činnost výkonného letce u leteckých dopravců je časově značně náročné povolání. V současné době jsou výkonným letcům zadávány úkoly na základě vztahu zaměstnavatel – zaměstnanec. Navrhovaná změna zákona umožní jednak větší flexibilitu leteckým dopravcům ve vztahu řízení vlastního provozu a jednak umožní efektivněji využít čas výkonných letců. Dále umožní výkonným letcům být „pány vlastního času“. To mnozí uvítají například z důvodu péče o rodinu. Zároveň tato změna umožní výkonným letcům se v průběhu roku přemisťovat do turisticky vytiženějších destinací, kde letecká doprava nepociťuje tak významné výkyvy.

Na poskytnutí určité jistoty dalšího uplatnění pro výkonné letce - osob samostatně výdělečně činných by dále mohly být aplikovány povinnosti vyplývající leteckému dopravci přímo ze smlouvy uzavírané mezi jím a výkonným letcem. I z toho důvodu je vhodnějším postupem poskytnout praxi leteckých dopravců a výkonným letcům dostatek prostoru, aby vzájemná práva a povinnosti upravili soukromoprávní smlouvou, která by odpovídala jejich potřebám - tedy obsah této smlouvy žádným kogentním způsobem neupravovat a vycházet pouze ze soukromoprávní úpravy, jež český právní řád poskytuje.

Co se týče ochrany právního postavení výkonných letců, bude na ně obecné dopadat ustanovení § 433 odst. 1 občanského zákoníku, které obsahuje mechanismus ochrany slabší smluvní strany.

Shrnutí

Umožnění provádět činnost výkonného letce jak v pracovněprávním vztahu, tak jako osoba samostatně výdělečně činná, zajistí lepší flexibilitu při řízení své činnosti jak leteckým dopravcům, tak větší flexibilitu pro výkonné letce při plánování soukromého života a efektivnější využití jejich času. V případě vhodného nastavení, je pravděpodobné, že možnost působit jako osoba samostatně výdělečně činná by zajistila nejen stabilizaci počtu výkonných letců působících v České republice, ale mohla by i zajistit příliv zahraničních zájemců usilujících o získání licence dopravního polita právě v České republice, tedy k přínosu finančních prostředků do českého letectví. Současná soukromoprávní úprava poskytuje dostatečný podklad pro uspořádání možných práv a povinností mezi výkonným letcem a leteckým dopravcem. Vzhledem k tomu, že i odborové organizace jsou kladně nakloněny

myšlenky realizace tohoto pozměňovacího návrhu novely leteckého zákona, není důvod navrhovanou změnu zákona neschválit.